

LES PATENTS ESTIMULEN LA RECERCA GENÈTICA PERÒ EN DIFICULTARAN L'ÚS

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador de genètica de la UB

Patenta't els gens

Tradicionalment, bona part dels científics que treballen en institucions públiques hem pensat que la manera més eficient per avançar en ciència és permetre el lliure accés al coneixement, una idea que aquestes mateixes institucions tendeixen a fer canviar estimulant-nos a patentar les nostres troballes –i si cal també ens ajuden a crear un *spin-off* per rendibilitzar-les econòmicament–. Paradoxalment, l'objectiu final d'aquest lliure accés al coneixement, l'avenç de la ciència, és el mateix que esgrimeix el sistema de patents, el qual assumim també encertadament que si els descobriments no comporten drets exclusius difícilment hom voldrà invertir en recerca i desenvolupament. En el camp de la genètica, des de principis de la dècada de 1990 s'han patentat més de tres milions de seqüències genètiques, les quals afecten aproximadament el 20% dels nostres gens.

JA FA TEMPS QUE ES DEBAT fins a quin punt els gens o els fragments d'ADN són patentables, atès que la simple descripció d'un producte de la natura no es pot patentar. Tanmateix, una seqüència d'ADN pot ser patentable si hom la modifica i genera una nova forma que no es troba a la natura. Això permet patentar les modificacions genètiques, per exemple per produir un determinat fàrmac i, fent servir una argüència legal, també qualsevol altra seqüència d'ADN. Aquesta argüència

consisteix a dir que durant el procés d'aïllament i caracterització cal unir l'ADN a determinades seqüències genètiques transportadores i que això ja és, en si mateix, una modificació.

NO OBSTANT AIXÒ, EL 29 DE MARÇ d'enguany un tribunal dels EUA va invalidar les patents que Myriad Genetics tenia sobre unes variants concretes dels gens BRCA1 i BRCA2, implicades en el càncer de mama i d'ovari, i que aquesta empresa emprava en exclusiva en unes proves diagnòstiques per valorar el risc de patir aquests càncers, pel mòdic preu de 3.000 dòlars. Una decisió judicial que reflecteix la creixent preocupació que suscitaven aquestes patents.

UN DELS MOTIUS DE PREOCUPACIÓ són els monopolis, com el de l'assaig genètic esmentat, però de fet la llei de patents també preveu el possible establiment de llicències obligatòries per l'interès públic. Hi ha un altre motiu de preocupació que va més enllà dels monopolis, que no s'han produït en altres casos com per exemple en les proves diagnòstiques per a la fibrosi quística, o del fet que aquestes patents es trobin al límit de la legalitat i, fins i tot, al llindar de l'ètica, atès que aquests gens i les seves variants naturals formen part del patrimoni de la humanitat. Hi ha un motiu pràctic directament relacionat a la seva utilitat diagnòstica.

CADA COP ÉS MÉS CLAR QUE LA MEDICINA del futur serà personalitzada par-

JAUME BATLLE

La medicina del futur serà personalitzada partint del genoma de cadascú, que ens predisposa a patir una sèrie de malalties o a reaccionar de forma diferent a un mateix fàrmac

tint del genoma de cadascú, que ens predisposa a patir una sèrie de malalties o a reaccionar de forma diferent a un mateix fàrmac. En un futur relativament proper, moltes proves rutinàries seran genètiques. Però no incluran un únic gen, sinó un conjunt molt ampli de seqüències genètiques, atès que aquestes predisposicions depenen, generalment, de les interaccions de molts gens. En aquest sentit, el motiu de preocupació que destaquen els analistes és la dificultat burocràtica que suposarà utilitzar un nombre elevat de fragments de DNA per a una anàlisi genètica concreta si tots estan patentats i la patent es troba en mans diverses. Tenim les eines a la mà i sabem com utilitzar-les de manera ràpida i eficaç, però el mateix sistema de patents que certament estimula la inversió en recerca i desenvolupament molt probablement dificultarà la utilització d'aquestes troballes científiques.

LA SENTÈNCIA D'AQUEST TRIBUNAL de Nova York ha reobert un debat que no s'hauria de tancar en fals. El sistema de patents s'ha de renovar i adaptar a les noves entitats patentables i a les noves necessitats socials i possibilitats científicotècniques. Adaptar, no necessàriament suprimir, perquè és innegable que ha estat i continua essent un impuls econòmic per al progrés científicotècnic. Però ara les patents genètiques com les coneixem poden suposar una trava a aquest progrés, amb clares implicacions socials.